Svar på skriftligt spörsmål SSS 534/2022 rd

Svar på skriftligt spörsmål om försörjningsförutsättningen och rätten till familjeliv

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 534/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Matti Semi /vänst:

> Hur kan vi motivera att arbetstagare från utlandet inte har någon grundläggande rätt till familjeliv i Finland och
>
> hur ämnar regeringen säkerställa att utlänningars rätt till familjeliv i Finland tillgodoses trots försörjningsförutsättningen och att försörjningsförutsättningen inte hindrar utlänningar från att söka jobb i Finland?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

10 § i grundlagen innehåller bestämmelser om skydd för privatlivet, som också omfattar skydd för familjelivet. Vid bedömningen av rätten till familjeliv ska utöver grundlagen de internationella förpliktelser som är bindande för Finland och Europeiska unionens lagstiftning beaktas. Enligt Europakonventionen har var och en rätt till familjeliv (artikel 8). Enligt artikel 7 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv. Även Europeiska unionens familjeåterföreningsdirektiv 2003/86/EG har som mål att skydda familjelivet. Enligt Europeiska unionens domstol är huvudregeln i familjeåterföreningsdirektivet att tillåta familjeåterförening och undantag ska tolkas snävt. Medlemsstaterna får inte agera på ett sätt som strider mot direktivets syfte, som är att främja familjeåterförening. Det bör beaktas att grundlagen och internationella förpliktelser dock inte hindrar att krav ställs för familjeåterförening, men förutsättningarna för uppehållstillstånd ska vara proportionerliga och skäliga så att rätten till familjeåterförening inte begränsas i onödan. Rätten till familjeliv måste dock också bedömas ur ett bredare perspektiv, inte bara ur individens utan också samhällets synvinkel.

En central utgångspunkt för invandringspolitiken i Finland är att utlänningar med uppehållstillstånd som kommer till Finland ska kunna trygga sin egen utkomst och sin familjs utkomst och därmed inte orsaka kostnader för det sociala trygghetssystemet som baserar sig på att man är bosatt i Finland. Förverkligandet av denna princip säkerställs genom den så kallade försörjningsförutsättningen i utlänningslagen (301/2004). Den gällande utlänningslagen lämnar det öppet på vilket sätt man påvisar att denna förutsättning uppfylls. I praktiken har man skapat en mekanism

som grundar sig på inkomstgränserna för att bedöma om försörjningsförutsättningen uppfylls. Beloppen i euro fastställs i Migrationsverkets anvisning. Syftet med anvisningen är att på ett enhetligt sätt tillämpa försörjningsförutsättningen när man överväger att bevilja uppehållstillstånd samt att utan dröjsmål stödja beslutsfattandet, ett jämlikt bemötande av sökandena och ett ändamålsenligt genomförande av rådgivningsskyldigheten och serviceprincipen vid Migrationsverket. Till exempel är den riktgivande summan för tryggad försörjning som förutsätts för en familj på fyra personer cirka 2 600 euro netto i månaden. I praktiken tillämpar Migrationsverket en prövningsmarginal på cirka 10–15 procent. Sociala förmåner som ersätter kostnader, såsom barnbidrag, kan utgöra en del av den utkomst som krävs. Undantag från försörjningsförutsättningen kan i enskilda fall göras, om det finns exceptionellt vägande skäl eller om barnets bästa kräver det.

I slutet av 2021 upprättade inrikesministeriet ett förstudieprojekt om en totalreform av utlänningslagen (SM024:00/2021), där man utreder behoven av att ändra utlänningslagen och hur reformen ska genomföras. Utifrån förstudien utarbetas en plan för en totalreform inom projektet. Avsikten är att det egentliga reformarbetet ska inledas som ett separat projekt.

I förstudieprojektet har man hört myndigheter som tillämpar lagen samt andra experter och intressentgrupper särskilt om lagens användbarhet och hur den fungerar, och det har framkommit kritik mot försörjningsförutsättningen och metoden för att bedöma den. Det kan vara utmanande för arbetstagare att få familjen till Finland till exempel i branscher som redan lider av arbetskraftsbrist eller i låglönebranscher, om man inte når upp till inkomstgränsen för tryggad försörjning som ställts som villkor för beviljande av uppehållstillstånd. Det har bedömts att möjligheten att få familjen till Finland dock kan ha en betydande inverkan på individernas vilja att etablera sig, stanna och integreras mer permanent i landet.

Statsminister Sanna Marins regering har som mål att öka den arbetsrelaterade invandringen och att snabbt och smidigt behandla uppehållstillstånd på grund av arbete. Vid regeringens halvtidsöverläggning våren 2021 fastställdes kvantitativa tillväxtmål för utbildnings- och arbetsbaserad invandring. Regeringen strävar efter att åtminstone fördubbla den arbetsrelaterade invandringen från den nuvarande nivån fram till år 2030 så att den totala ökningen med minst 50 000 arbetsbaserade invandrare som förutsätts i färdplanen för hållbarhet förverkligas. Målet är att ökningen efter 2030 ska vara minst 10 000 på årsnivå. Man strävar efter att tredubbla antalet nya utländska examensstuderande till 15 000 före 2030. Samtidigt strävar man efter att få 75 procent av de utländska studerandena att bli sysselsatta och stanna i Finland. Det är klart att Finlands hållbarhetsunderskott, den bosättningsbaserade sociala tryggheten och den grundläggande principen om tryggad försörjning är nära sammanlänkade på ett sätt som kräver information som grund för beslutsfattandet.

Som en del av förstudieprojektet för en totalreform av utlänningslagen har inrikesministeriets migrationsavdelning berett ett förslag till beskrivning av informationsbehovet gällande försörj-

ningsförutsättningen enligt utlänningslagen för statsrådets plan för forsknings- och utredningsverksamhet (VN TEAS) 2023. Innan man börjar bereda lagstiftning i ärendet är det viktigt att få forskningsdata som bakgrund och beslutsunderlag. Forskningstemat är framtidsorienterat, tväradministrativt och resultaten från projektet kan utnyttjas när utlänningslagen förnyas. Det föreslås att man utreder utvecklingsalternativen för försörjningsförutsättningen och deras konsekvenser särskilt ur samhällelig och ekonomisk synvinkel på kortare sikt och även ur ett längre, eventuellt generationsöverskridande, perspektiv. Med beaktande av den bosättningsbaserade sociala tryggheten i Finland behövs som bakgrund för beslutsfattandet information om hur hållbarhetsunderskottet i Finland skulle påverkas ur samhällets synvinkel, om grundprincipen om tryggad försörjning skulle bevaras antingen i sin nuvarande form eller i någon annan form eller slopas helt. Å andra sidan behövs det ur invandrarnas synvinkel information om hur olika utvecklingsalternativ för försörjningsförutsättningen skulle påverka viljan att flytta till Finland och etablera sig mer permanent i landet. VN TEAS-forskningsprojekten inleds under våren 2023 utifrån VN TEAS-planen som godkänns i statsrådet.

Migrationsverket bereder som bäst en uppdatering av anvisningen om försörjningsförutsättningen hösten 2022. En tvärадministrativ arbetsgrupp har tillsatts som stöd för Migrationsverkets arbete.

I statsminister Marins regeringsprogram konstateras det (s. 85) att problemen i samband med familjeåterföreningar ska utredas, likaså huruvida inkomstgränserna för dem som får internationellt skydd, dvs. de inkomstgränser som tillämpas på anknytningspersoner, är skäliga. Här beaktas skyddet för familjelivet, tillgodoseendet av barnets bästa och den nivå och praxis för utkomstförutsättningar som tillämpas i de andra nordiska länderna. Utkomstförutsättningar ska inte längre tillämpas på minderåriga anknytningspersoner som fått uppehållstillstånd på grund av ett behov av internationellt skydd. Regeringen har nyligen överlämnat sin proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen (RP 100/2022 rd). I propositionen föreslås det att utlänningslagen ändras så att kravet på tryggad försörjning för att få uppehållstillstånd för familjemedlemmar eller andra anhöriga slopas för familjemedlemmar och andra anhöriga till minderåriga personer som får internationellt eller tillfälligt skydd. I förslaget föreslås också att bestämmelsen om fastställande av minderårighet för barn i situationer som gäller anknytning ändras på det sätt som Europeiska unionens domstols avgörandepraxis förutsätter.

Helsingfors 4.11.2022

Inrikesminister Krista Mikkonen